Tjänsteställe, handläggare
Staben Ekonomi, Ingrid Domberg

Sammanträdesdatum
2026-04-15

FöredragningsPM
Dnr: 26RS3403

Organ
Regionstyrelsens arbetsutskott

Ökad budgetram till hälso- och sjukvårdsnämnden för demografiska utmaningar i specialistvården

Förslag till beslut

Regionstyrelsens arbetsutskott föreslår regionstyrelsen besluta

att öka budgetramen för hälso- och sjukvårdsnämnden från 1 april 2026 med 22,5 miljoner kronor (helårseffekt 30 miljoner) i syfte att möta demografiskt betingade kostnader,

att öka budgetramen för Hälso- och sjukvårdsnämnden från 1 april med 3,8 miljoner kronor (helårseffekt 5 miljoner kronor) för förstärkningar av psykiatrin för äldre samt

att finansiera ramökningarna genom att ianspråkta 26,3 miljoner kronor ur omställningsreserven för att möta demografiska utmaningar för 2026 och från 2027 med 35 miljoner kronor.

Sammanfattning

Regionen har avsatt 100 miljoner kronor i en omställningsreserv för att möta kommande demografiska utmaningar. Statistiska centralbyråns (SCB) prognoser visar att andelen äldre i befolkningen ökar kraftigt, särskilt gruppen 85+, som väntas öka med cirka 60 procent fram till 2034. Samtidigt minskar andelen yngre, framför allt barn och unga under 18 år.
Äldre personer står för den högsta vårdkonsumtionen, vilket innebär ökade kostnader inom både primärvård och somatisk specialistvård. Störst kostnadsökningar väntas inom områden som höftfrakturer, hjärt–kärlsjukdomar, stroke, cancer, demens och multisjuklighet.
Regionstyrelsen har i februari 2026 beslutat att använda 30 miljoner kronor av omställningsreserven under 2026 (med en helårseffekt på 40 miljoner) för att stärka ersättningen till vårdcentralerna. Detta beslut syftar till att förbättra förutsättningarna för den somatiska och psykiatriska hälso- och sjukvården att

hantera de ökande demografiskt betingade kostnaderna. Nämnden ska i sin fördelning av den utökade budgetramen om 30 miljoner kronor (helår) särskilt beakta medicin- och geriatrikverksamheten vid länets tre sjukhus med utgångspunkt från förändringen av antalet äldre i länsdelarna. Den utökade budgetramen ska förstärka den psykiatriska vården för äldre med 3,8 miljoner kronor (5 miljoner kronor på helår).

Ärendebeskrivning

I verksamhetsplanen med budget för 2026 avsattes 100 miljoner kronor till en omställningsreserv i syfte att möta kommande demografiska utmaningar. Medel ur denna reserv disponeras efter beslut av regionstyrelsen.

SCB:s befolkningsframskrivningar visar att den svenska befolkningens sammansättning förändras. Andelen invånare i arbetsför ålder minskar samtidigt som andelen äldre ökar. Prognoserna visar även att andelen av befolkningen som är under 40 år kommer att vara lägre om tio år. Det är framför allt andelen barn och unga under 18 år som förväntas minska; gruppen 0–14 år beräknas exempelvis minska med över 11 procent. Samtidigt ökar andelen invånare över 40 år, och störst ökning sker i åldersgruppen 80 år och äldre. Antalet personer som är 85 år eller äldre bedöms vara cirka 60 procent fler år 2034 jämfört med 2024, till följd av att många ur den stora 40-talistgenerationen når hög ålder.

Analyser från Sveriges Kommuner och Regioner visar att vårdkonsumtionen är som högst i de äldsta åldersgrupperna. Kostnaderna är störst i gruppen 85 år och äldre, där den genomsnittliga årliga kostnaden per invånare är cirka 65 000 kronor. Av detta utgör i genomsnitt cirka 15 000 kronor primärvård och cirka 50 000 kronor somatisk specialistvård. När antalet personer i åldersgruppen 85+ förväntas öka med omkring 60 procent kommer även vårdkostnaderna att stiga, både inom primärvården och den somatiska samt psykiatriska vården. De största kostnadsökningarna kan förväntas inom områden som höftfrakturer och andra fallskador, hjärtsvikt och annan hjärt–kärlsjukdom, stroke, cancersjukdomar, demens och kognitiv svikt samt skörhet och multisjuklighet hos äldre. Fler äldre kommer leva med en psykiatrisk diagnos.

I februari beslutade regionstyrelsen att disponera 30 miljoner kronor ur omställningsreserven under 2026, motsvarande en helårseffekt på 40 miljoner kronor, för att öka ersättningen till vårdcentralerna genom krav- och kvalitetsboken för vårdval.

Detta beslut stärker förutsättningarna för den somatiska och psykiatriska vården

Tjänsteställe, handläggare
Staben Ekonomi, Ingrid Domberg

Sammanträdesdatum
2026-04-15

FöredragningsPM
Dnr: 26RS3403

att möta de ökade demografiskt betingade kostnaderna inom den specialiserade vården. Nämnden ska i sin fördelning av den utökade budgetramen om 30 miljoner kronor (helår) särskilt beakta medicin- och geriatrikverksamheten vid länets tre sjukhus med utgångspunkt från förändringen av antalet äldre i länsdelarna. Den utökade budgetramen ska förstärka den psykiatriska vården för äldre med 3,8 miljoner kronor (5 miljoner kronor på helår)

Konsekvenser för miljö-, barn- och jämställdhetsperspektiven

Beslutet har inga konsekvenser för dessa perspektiv.

Ekonomiska konsekvenser

I budget för 2026 finns en omställningsreserv för demografiska utmaningar om 100 miljoner kronor. Regionstyrelsen har disponerat 40 miljoner kronor på helår ur den reserven i beslut om ökad ersättning till vårdcentralerna (26RS504). Detta beslut innebär att ytterligare 35 miljoner kronor disponeras på helår. En förändring från 1 april innebär 26,3 miljoner kronor för år 2026.

Uppföljning

Ekonomi och verksamhet följs upp i delårsrapport och årsredovisning för 2026.

Beslutsunderlag

FöredragningsPM regionstyrelsens arbetsutskott 2026-04-15, Ökad budgetram till hälso- och sjukvårdsnämnden för demografiska utmaningar i specialistvården

Rickard Simonsson
Regiondirektör

Skickas till:

Regionstyrelsen